

Metodika výuky mládeže – I. část

lekce pro šachové trenéry

zpracováno podle materiálů Ing. Vratislava Hory

I. část příručky pro trenéry mládeže obsahuje materiál pro výuku mladého šachisty, který se naučil osobitosti tahu jednotlivých figur, jejich vzájemné hodnotě a nejjednodušším vedením, např. matování $K+V : K$, a nyní chce přistoupit ke skutečnému poznání šachu. Obsahuje všeobecné zásady zahájení a taktiky střední hry a základ pěšcových koncovek. Každou kapitolu si rozdělí trenér na několik lekcí. Padesát vybraných partií z tvorby mistrů světa a vybraných velmistrů sleduje názornost a srozumitelnost pro mladého šachistu.

Metodika byla zpracována kolem roku 1973. Původní text z té doby je zachován, tudíž některé formulace neodráží současný stav v šachovém dění – např. současný mistr světa (má se na mysli tehdejší, kterým byl Robert Fischer) atd. Nicméně ilustrační partie a pozice si uchovávají svou metodickou hodnotu stále.

Metodika výuky mládeže

Lekce pro šachové trenéry – I. část

Kapitola I. – Mobilizace figur	1
Kapitola II - Mat dušený, Légalův a dvěma lehkými figurami	5
Kapitola III - Útok a obrana	9
Kapitola IV - Pěšcové centrum v otevřených hrách	11
Kapitola V - Malé centrum	13
Kapitola VI - Základní taktické obraty	15
Kapitola VII- Boj o centrum	19
Kapitola VIII - Základní taktické obraty	21
Kapitola IX - Čas, prostor a síla	27
Kapitola X - Útok na krále – rozrušení ochrany krále	29
Kapitola XI - O gambitech	31
Kapitola XII - Vztahy lehkých figur	33
Kapitola XIII - Pěšcové koncovky	37
Dodatek	45
I. Wilhelm STEINITZ	46
II. Emanuel LASKER	47
III. José Raul CAPABLANCA	48
IV. Alexander ALJECHIN	49
V. Max EUWE	49
VI. Michail BOTVINNIK	51
VII. Vasilij SMYSLOV	51
VIII. Michail TAL	52
IX. Tigran PETROSIAN	54
X. Boris SPASSKIJ	54
XI. Robert FISCHER	55

Kapitola III - Útok a obrana

Metodicky správné je probírat s mládeží nejdříve otevřené hry a až později zavřené hry. V otevřených hrách dostanou návyky pro rychlé provedení mobilizace sil a naučí se základům šachové taktiky.

Od začátku je třeba oprostít mladého šachistu od snahy dát brzký mat (Sc4, Df3 a Dxf7 mat).

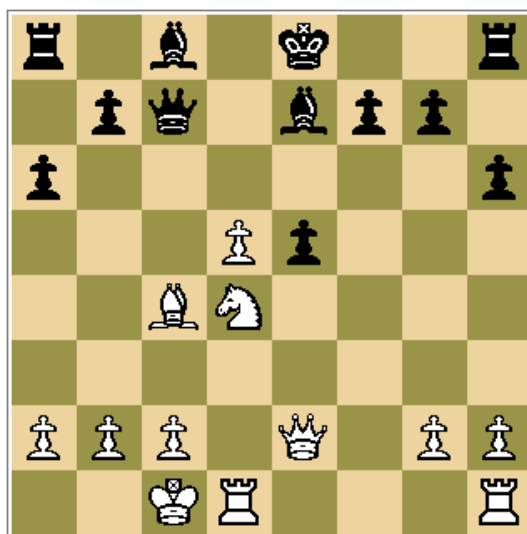
Pokud se soupeř nedopustí hrubých prohřešků proti zákonu o vývinu, je nutno nejdřív ukončit vývin a pak až přistoupit k akci – útoku.

Krásným příkladem zapojení všech sil do útoku je následující partie.

Partie č. 18: Spasskij – Petrosjan, zápas o mistra světa 1969

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cd 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 Najdorfova obrna sicilské hry, kterou lze doporučit až vyspělému šachistovi. **6.Sg5 Jbd7 7.Sc4** Bílý vyvinuje své střelce velmi aktivně. **7. ...da5 8.Dd2 h6 9.Sxf6!** Tím bílý zvětší svůj náskok ve vývinu, neztrácí čas ústupem. Černý ztratil čas na tahy a6, h6. Tah a6 odebírá pole b5 třem bílým figurám, tah h6 vedl k výměně střelce. Přesto vše je to ztráta času a tah h6 navíc vážně oslabuje královské křídlo. **9. ...Jxf6 10.0-0-0 e6 11.Vhe1 Se7 12.f4** Bílý dokončil plně vývin a zahajuje nástup. **12. ...0-0** Vzniklo postavení s nestejnými rošádami. Zde záleží na prudkosti útoku na soupeřova krále a zabezpečení vlastního krále. **13.Sb3** Prevence proti b5 a útoku po „c“ sloupci. **13. ...Ve8 14.Kb1 Sf8** Zatímco černý přešlapuje na místě, ukončil bílý prevenci a nyní nastoupí k prudkému útoku, který bude umožněn získaným náskokem ve vývinu. **15.g4!** Známa nám již zásada otevření hry. **15. ...Jxg4** Vzhledem k oslabení h6 téměř vynuceno. **16.Dg2 Jf6 17.Vg1 Sd7 18.f5!** Otevírá sloupec „f“ a diagonálu bílého střelce. **18. ...Kh8 19.Vdf1** Hrozí fe a Vxf6! **19. ...Dd8** Kryje uvedenou hrozbu „závinem“. **20.fe fe 21.e5!!** Nyní bílý zapojí do útoku poslední figuru. **21. ...de 22.Je4!!** Snadno se přesvědčíme, že ani jednoho jezdce nelze vzít. **22. ...Jh5 23.Dg6 ed 24.Jg5!** a černý se vzdal.

Po tazích (1. – 6. tah shodně s partií č. 18) 7. Sc4 h6 8. Sxf6 Jxf6 9. De2 e6 10. 0-0-0 Dc7 11. f4 e5? 12. Jd5! Jxd5 13. exd5 Se7 14. fxe5 dxe5 vzniklo v partii **Tal – Bilek, 1964** následující postavení:

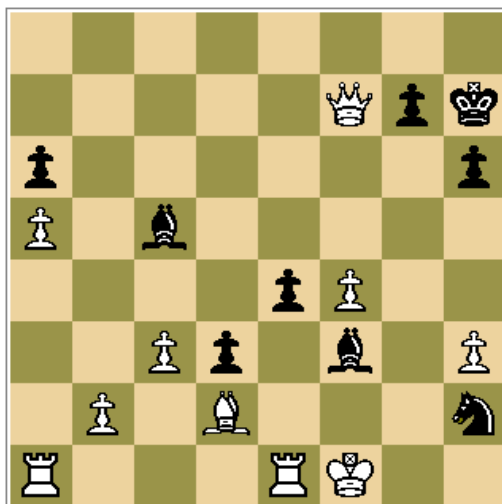
Jak pokračovat v útoku? Je možno zadržet soupeřova krále!

15.Je6!! Dd6 16.Jxg7 Kf8 17.Je6! Ke8 18.Vfh1 Sg5 19.Kb1 b5 20.Dh5 Sf4 21.Sb3 a5 22.Jc7! Dxc7 23.d6! černý se vzdal.

Útok malým počtem sil nemá při správné obraně naději na úspěch.

Partie č. 19: Arnold – Čigorin

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Jf6 hra dvou jezdců v obraně 4.Jg5 viz zahájení partie č. 11 4. ...d5! 5.ed Ja5! V šachu netrpíme nikdy na dogma. Každé pravidlo má své výjimky. Jezdec na kraji desky je zpravidla umístěn špatně (polovinou své hodnoty působí mimo desku), ale v daném konkrétním případě stojí na a5 účelně. 6.Sb5 c6 7.dc bc 8.Se2 h6 9.Jf3 e4 Nyní zkoumejme důsledky obrany, spojené s obětí pěšce. Černý převzal taktovku v partii, získal iniciativu. Bílý je již v zahájení odkázán na obranu (důsledek předčasného útoku). 10.Je5 Dc7 11.f4 Sd6 12.d4 0-0 13.0-0 c5! 14.c3 Vb8 15.Ja3 cd! 16.Jb5 Vxb5! Obětí kvality zesílí černý tlak na bílou pozici. 17.Sxb5 Db6 18.a4 d3 19.Kh1 Spojení volní pěšci dezorganizují bílé síly. 19. ...a6 20.Jc4 Jxc4 21.Sxc4 Sg4 22.a5 Da7 23.Da4 Se2 24.Ve1 Jg4 Hrozí známý nám již dušený mat. 25.h3 Df2! Máme-li napadenou figuru, není třeba vždy s ní utíkat. Vždy se podívejme, není-li možný silnější tah. 26.Sd2 Sc5! 27.Sxf7 Vxf7 28.De8 Kh7 29.Dxf7 Dxd2!! 30.Kxg2 Sf3 31.Kf1 Jh2 mat. Nádherný matový obrazec!

Michail Ivanovič Čigorin – zakladatel ruské šachové školy, byl geniálním šachovým útočníkem, vytvořil mnoho jedinečných kombinací.

Ač byla partie hrána na konci 19. století, způsob hry černého uvádí i soudobé učebnice zahájení.

Tato partie byla hrána Čigorinem naslepo!

